

Полтавська міська рада
Департамент освіти
Полтавської міської ради
Полтавський заклад дошкільної освіти (ясла-садок)
комбінованого типу № 6 «Дивограй»

Буйнова Т.П.

Крок за кроком до інклюзії

Полтава – 2022

Буйнова Т.П: Крок за кроком до інклюзії методичний посібник / Т.П.Буйнова. – Полтава, 2022, – 71с.

Буйнова Тетяна Павлівна,

вихователь Полтавського закладу дошкільної освіти (ясел - садка) комбінованого типу № 6 «Дивограй»,
стаж педагогічної роботи – 30 р. 04 міс.

Рецензенти: Цехмістро Олена Іванівна – методист ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти ПАНУ ім. М.В.Остроградського.

Шестопал С.В. – вихователь-методист Полтавського дошкільного закладу (ясел-садка) комбінованого типу № 6 «Дивограй».

У методичному посібнику висвітлено форми і методи роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, матеріал, який допоможе, як крок за кроком починати роботу з такими дітьми. Розкрито та подано практичний і ілюстративний матеріал для педагогів, а саме: дидактичні ігри, примірні конспекти занять, зразки анкет, а також матеріал для батьків, який можна використовувати вдома проводячи вільний час з дітьми.

Посібник рекомендовано для вихователів дошкільних навчальних закладів, асистентів вихователя, студентів.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ I: З ЧОГО ПОЧИНАЄТЬСЯ РОБОТА З ДІТЬМИ З ООП?	6
РОЗДІЛ II: ДІЄВА СПІВПРАЦЯ ВИХОВАТЕЛЯ І АСИСТЕНТА Є ЗАПОРУКОЮ ПЛІДНОЇ ПРАЦІ	10
2.1. Використання різних методів у роботі з дітьми з ООП	12
2.2. Форми роботи з колегами	14
РОЗДІЛ III: УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ПРАКТИКИ В ДОШКІЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ	15
3.1. Суть програми «ТЕССН»	16
РОЗДІЛ IV: ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ДЛЯ ДІТЕЙ З ООП	20
4.1. Візуальний розклад для дітей з РАС	21
РОЗДІЛ V: ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ООП	23
РОЗДІЛ VI: ЗАСТОСУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ТА ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ПІДХОДІВ В ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	28
РОЗДІЛ VII: МЕТОДИЧНА СКАРБНИЧКА	35
7.1. Примірні теми консультацій, семінарів для роботи з батьками та педагогами	36
7.2. Підбірка дидактичних ігор.....	38
7.3. Примірні конспекти занять	48
7.4. Анкети для роботи з батьками.....	55
РОЗДІЛ VIII: ДЛЯ ВАС, БАТЬКИ!	57
8.1. Практичний матеріал для батьків	60
1. Пальчикові ігри	61
2. Плани – картки для індивідуальної роботи з дітьми на розвиток уваги та дрібної моторики пальців рук.....	62
3. Ігри та вправи з піском.....	64
4. Ігри з розвитку розумових здібностей дитини	66
ВИСНОВКИ	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	70

ВСТУП

«Коли інклюзивне навчання буде повністю опановане, ми зможемо відмовитися від ідеї, що всі діти для того, щоб приносити користь суспільству, мають бути схожими один на одного».

Н. Кунц

Упровадження інклюзивної освіти це – системний процес. Для того, щоб процес був успішним треба створити певні умови, які базуються на грамотному, продуманому і відповідальному підході фахівців. Має бути підготовлена і дитина з особливими освітніми потребами, і освітнє середовище, яке в свою чергу задовольнятиме потреби всіх малят, а також потрібна налагоджена, узгоджена робота команди супроводу.

Інклюзивна освіта забезпечує індивідуально орієнтований і соціальний супровід як дітей, так і батьків, покращення знань та досвіду батьків щодо розвитку соціальних та емоційних компетенцій серед дітей, створення інклюзивного середовища; обговорення потреб батьків, можливих способів забезпечення підтримки, розвиток навичок.

На початку навчального 2021 року у нашому закладі дошкільної освіти № 6 «Дивограй» почала функціонувати інклюзивна група, в якій ми створили сприятливі умови для дітей з особливими освітніми потребами до уваги було прийнято: індивідуальні здібності, інтереси та потреби. Разом з асистентом вихователя підтримуємо таких дітей, застосовуючи індивідуальний та диференційований підходи до кожного із них. Наш педагогічний колектив використовує власні педагогічні методи та прийоми роботи відповідно до індивідуальної програми розвитку.

Ми не відокремлюємо цих дітей, а ставимося до них, як і до всіх інших. Діти групи охоче граються з ними, діляться іграшками, приймають їх в свої сюжетні ігри. Інклюзивна освіта має пріоритетне значення для забезпечення якісної освіти усіх дітей, зокрема дітей з особливими освітніми потребами, а

також для побудови інклюзивного суспільства. Інклюзивне навчання слід розуміти як:

- Право усіх дітей з ООП.
- Забезпечення благополуччя дітей, повага до їхньої гідності та самостійності.
- Засіб реалізації інших прав.

РОЗДІЛ І

З ЧОГО ПОЧИНАЄТЬСЯ РОБОТА З ДІТЬМИ З ООП?

Перш ніж розпочати роботу з дітьми з ООП ми опрацювали: фахову літературу, статті з журналів «Дошкільне виховання», навчально-методичний посібник «Педагогічні технології інклюзивного навчання» з серії інклюзивна освіта видавничої групи Кенгуру. Обговорювали з чого будемо починати свою роботу, вивчали нормативну базу.

- Інструктивно – методичні рекомендації щодо організації інклюзивних груп в ЗДО (лист МОН України 13.11.2018р.№1/9 – 961).
- Волкмар Ф.Р. .Вайзнер Л.А. Аутизм практичне керівництво для батьків, членів сім'ї та вчителів
- Інструктивно-методичні рекомендації щодо організації інклюзивних груп в ЗДО (лист МОН України 13.11.2018р.№1/9 – 961).
- Кравченко Г.Ю., Сіліна Г.О. Інклюзивна освіта в ДНЗ / Вид-во Ранок, 2018.
- Примірне положення про Команду психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП в закладі дошкільної освіти.

- Рекомендації щодо створення інклюзивного освітнього середовища. (Лист МОН України від 25.06.2020р №1/9-348).
- Швайка Л.А. Інклюзія в ЗДО Вид. група /Основа, 2019.
- Хігасіда Н. Чому я стрибаю.
- Ярмола М.А. Діти дощу. Діти з розладами аутичного спектра.
- Янушко О. Ігри з аутичною дитиною.

Другим кроком в нашій роботі з такими дітьми, було створення команди супроводу. **Метою якої є:** планувати і здійснювати індивідуальний підхід у всіх видах діяльності з урахуванням їх можливостей.

Принцип роботи нашої команди супроводу:

- Повага до особливостей дітей.
- Дотримання їх інтересів.
- Не порушувати її права, та не дискримінувати.

Перед собою ми ставили такі завдання: збір інформації про особливості дитини, її інтереси, труднощі, виконання ІПР, консультація батьків щодо розвитку, навчання та виховання. Комплексна діяльність команди супроводу спрямована на створення умов необхідних, що сприяють розвитку особистості дитини. На

засіданні ми обговорили рекомендації, які були надані ІРЦ, прийняли рішення, щодо написання освітнього плану та ІПР, з урахуванням особливих потреб, освітньої програми, так як освітній процес в інклюзивних групах здійснюється відповідно до Базового компонента дошкільної освіти, за окремими програмами затвердженими МОН, в яких обов'язково враховуються індивідуальні особливості розвитку. Залучати таких дітей до загальних хороводних та імітаційних ігор, парних доручень, розвиваючи їх інтерес до спілкування з однолітками і збагачуючи їх досвід. Це перший крок до визнання ціннісної значимості і поваги до особистості кожної дитини, прийняття її індивідуальності й неповторності, забезпечення її подальшого повноцінного та гідного життя в соціумі.

Освітній план складається відповідно до освітньої програми «Дитина», завдання поставлені стосовно всіх розділів, а також ми включили елементи альтернативної програми STREAM – освіта або Стежинка у Всесвіт. Ми не помилилися в цьому, бо працюючи з дітьми впевнилися, що проведення різних досліджень – їм подобається. Вони отримують емоційне задоволення, а також набувають досвід у знайомстві з довкіллям та у вирішенні всіх освітніх напрямків. Навчаються дотримуватися режиму дня, соціально-побутових, комунікативних навичок(роздягання, одягання, гігієна, прийом їжі).

Документація, яку ми використовуємо у своїй роботі:

- Щоденник спостережень дітей з особливими освітніми потребами.
- Журнал обліку спільної роботи команди спеціалістів індивідуального супроводу дитини з особливими освітніми потребами.
- Щоденник спостережень асистента вихователя.
- Індивідуальний освітній план (на кожну дитину).
- ІПР (на кожну дитину).
- Календарний план освітньо-виховної роботи з дітьми інклюзивної групи асистента вихователя.
- План роботи команди психолога – педагогічного супроводу дітей з ООП.
- Протокол засідання команди супроводу.

➤ Щоденник підвищення професійного рівня.

Провели роботу з батьками, а саме: бесіди, анкетування, узгодили з батьками освітній план та ППР. Надали консультації на тему: «Якщо ваші діти особливі», «Взаємодія з батьками у системі інклюзивної освіти». Ми не задавали батькам питання, «що з вашою дитиною?», а запитували, «що подобається малюкам?». Вся робота з батьками побудована на довірі. Спілкуємося, обговорюємо, які краще використовувати методи і прийоми для надання дітям допомоги, щоб був результат. Батьки цих дітей охоче допомагають нам. На сьогоднішній день ми працюємо в тандемі.

А також велику увагу приділили створенню освітнього середовища, так як за його допомогою діти краще адаптуються. Це можна відобразити за допомогою схеми.

РОЗДІЛ II

ДІЄВА СПІВПРАЦЯ ВИХОВАТЕЛЯ І АСИСТЕНТА Є ЗАПОРУКОЮ ПЛІДНОЇ ПРАЦІ

Робота в нашій групі будується на взаємодії вихователя та асистента вихователя таким чином:

Асистент вихователя працює за календарним планом вихователів, який написано відповідно до розкладу занять та вимогами освітньої програми «Дитина». Але для дітей з ООП програмові завдання адаптуємо, де це необхідно. Якщо такої потреби немає, то ці діти виконують завдання, які заплановані у плані. Асистент разом з вихователями записують свої спостереження і роблять висновки в кінці робочого дня, щоб планувати свою роботу на наступний день. Обов'язковим є обговорення дидактичного матеріалу, щоб заняття мало ефективність і зацікавлювало дітей, так як увага у них короткотривала.

У команді супроводу асистент вихователя виконує наступні завдання:

- Спостерігати за дитиною з метою вивчення її індивідуальних особливостей, схильностей, інтересів та потреб.
- Брати участь в організації освітнього процесу дитини з ООП.
- Приймати участь у розробці ІПР.
- Брати участь у підготовці індивідуального навчального плану та індивідуальної навчальної програми/індивідуального освітнього плану (для закладів дошкільної освіти).
- Адаптувати освітнє середовище; навчальні матеріали відповідно до потенційних можливостей та обов'язково урахувати індивідуальні особливості розвитку дитини з ООП.
- Оцінювати спільно з вихователем рівень досягнення кінцевих цілей навчання, передбачених ІПР.
- Підготовка інформації для учасників засідання Команди супроводу за результатами спостереження за дитиною щодо її індивідуальних особливостей, інтересів та потреб.
- Надавати інформацію батькам, педагогічним працівникам щодо особливостей розвитку дитини з ООП.

2.1. Використання різних методів у роботі з дітьми з ООП

Щоб робота асистента і вихователя була результативною, повинні виконувати наступні функції:

1. ОРГАНІЗАЦІЙНІ:

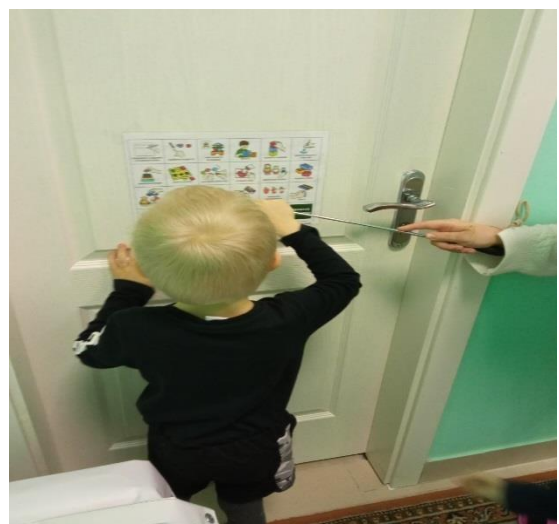
- Метод рука в руці.

- Метод відтворення та наслідування за асистентом.

- Візуальні підказки (візуальний розклад).

Залучаємо цих дітей до різних видів навчальної діяльності, використовуючи різні форми роботи, так як їм важко працювати в команді, то в навчальному процесі переважає індивідуальна робота, але ми намагаємось залучати їх до гурткової роботи, елементарних досліджень, спостережень, участь у розробці індивідуальної та освітньої програми, адаптуємо навчальний матеріал.

2. НАВЧАЛЬНО-РОЗВИВАЛЬНІ.

Завданням є впроваджувати різноманітні види завдань та шляхом експериментів сприяти виявленню та розкриттю здібностей, талантів та обдарувань дітей, для цього ми використовуємо:

- Музичну терапію.
- Пісочну терапію.
- Казкотерапію.
- Роботу з пластичними матеріалами.
- Ізотерапію.

Розвивати та закріплювати вже здобуті вміння та навички.

3. КОРЕКЦІЙНІ

Разом із групою фахівців команди супроводу проводимо оцінку навчальних досягнень та аналіз динаміки розвитку дитини. Ведення щоденника спостережень, моніторинг результативності навчання та досягнених успіхів.

4. ПРОГНОСТИЧНІ

Приймаємо участь у розробці індивідуальної та освітньої програми розвитку, переглядаємо актуальність цілей для дитини з особливими освітніми потребами, визначаємо зони найближчого розвитку.

5. КОНСУЛЬТАТИВНІ

Для спілкування з батьками використовуємо такі форми:

- Консультування.
- Залучення до створення та адаптації дидактичних матеріалів.
- Інформування про засідання команди супроводу.
- Надання роз'яснювальних коментарів для кращих очікувань батьків.
- Інформування батьків про досягнення дитини.

2.2. Форми роботи з колегами

- Підтримуюче викладання:

вихователь визначає організацію, зміст та цілі заняття, вміння та навички, якими мають володіти діти, асистент проводить окремі фрагменти.

- Паралельне викладання:

вихователь та асистент одночасно працюють з групою вихованців в групі.

- Додаткове викладання:

може застосовуватися тоді, коли асистентові необхідно додатково пояснити матеріал, що викладає вихователь.

- Викладання в команді:

одночасне ведення занять вихователем та асистентом.

Виходячи з вище зазначеного можна зробити висновок, що потрібно мати вміння домовлятися з колегами, знаходити спільне рішення та організувати свою роботу в інтересах дитини.

РОЗДІЛ III

УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ПРАКТИКИ В ДОШКІЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Успішність реалізації інклюзивної освіти в дошкільному навчальному закладі залежить від багатьох чинників. Передусім це – прийняття й усвідомлення педагогічним складом нової мети і ціннісних орієнтирів інклюзивного підходу, а також відповідне ставлення до професійного самовдосконалення, налагодження співпраці з колегами та батьками й створення розвивального середовища. Діяльність інклюзивної групи спрямована на надання освітніх послуг дітям з різними можливостями.

Посилаючись на наказ МОН від 23.12.2020р. № 2736 «Про затвердження професійного стандарту», ми створили сприятливі умови, які забезпечать кожного з цих дітей, залежно від їх індивідуальних потреб, здібностей та інтересів. Підтримати таких дітей, застосовуючи індивідуальний та диференційований підходи для кожного із них. Використовуємо власні педагогічні прийоми роботи відповідно до індивідуального навчального плану. Створюємо атмосферу в колективі дітей, яку базуємо на взаємопідтримці між дітьми. Для вирішення всіх завдань ми спостерігаючи за ними знаходимо сильні і слабкі їх сторони. В своїй роботі опираємося на сильні сторони, більше розвиваємо їх та вдосконалюємо. При плануванні враховуємо слабкі сторони цих дітей, підбираємо методи і прийоми для роботи над ними. Відповідно до Базового компонента дошкільної освіти велику увагу слід приділяти самостійній діяльності дітей. Для активації дітей ми стараємося дотримуватися основних принципів організації предметно-розвивального середовища: безпечності, комфортності й затишності; відповідності віковим закономірностям розвитку дітей, їх інтересам, створенню оптимальних можливостей для прояву активності, самостійності та для праці з дорослими, іншими дітьми, варіативності. Разом з іншими фахівцями не тільки добираємо розвивальні матеріали, а й показуємо дитині, як можна ними користуватися. Якщо в малюка виникають труднощі у

маніпулюванні з ними, придумуємо різні завдання для роботи з різними предметами, які можуть змінюватися залежно від інтересів та потреб дітей. При цьому обов'язково мають враховувати рівень їхнього розвитку. Для реалізації цілей інклюзії в нашому дошкільному закладі працюють фахівці різних профілів – психологи, дефектологи, логопеди, вихователі, педагоги додаткової освіти, медичні працівники. Щоб робота в інклюзивній групі була ефективною, вибудовуємо різні схеми організації взаємодії між всіма спеціалістами. Ці схеми залежать від складу дітей інклюзивної групи та визначаються поєднанням індивідуальних освітніх планів і освітньої програми.

3.1. Суть програми «ТЕАССН»

Проблема підготовки дітей з аутизмом до інклюзивної освіти розкрита у журналі [2]. Знайомлячись з цією статтею, ми зрозуміли, що освітнє середовище для дітей з аутизмом повинно бути безперешкодним. Чому саме з аутизмом? Тому, що в групі в якій я працюю діти з розладом аутичного спектра (РАС). Ми вивчаємо матеріали, які стосуються цієї проблеми.

Серед дітей з ООП малята, які мають розлади аутичного спектра, є однією з найскладніших категорій у плані адаптації до закладу освіти. З цією метою для дітей з аутизмом у багатьох країнах впроваджують програму ТЕАССН, яку розробив американський професор Ерік Шоплер. Головні ідеї цього підходу – структурованість та візуальна підтримка. Досвід цієї програми засвідчив, що добре структурований простір, де є допоміжна наочність (візуальна підтримка), зменшує тривожність дітей з аутизмом, підвищує концентрацію їхньої уваги, робить всі події передбачуваними. Відбувається цей позитивний вплив тому, що програма ТЕАССН спирається на сильні риси дітей з (РАС), а саме – їхню схильність до впорядкованості й завершеності. Ознайомившись з нею ми розташували предмети в певних місцях та чітко позначили за допомогою картинок, цифрових символів. А це в свою чергу полегшує для дітей з (РАС) розуміння того, що це за матеріали, коли їх можна використовувати, упродовж

якого часу, як отримати ці матеріали або які з них можна брати самостійно і куди складати після використання.

До сильних сторін розвитку можуть належати:

- Стійка довготривала пам'ять.
- Здатність розуміти конкретні концепції правил і послідовності.
- Математичні здібності.
- Навички володіння комп'ютером.
- Музичні здібності.
- Здібності до живопису.
- Здібності висловлювати думку візуальним способом.
- Здатність до розкодування писемної мови в ранньому віці (деякі діти з аутизмом можуть розпізнавати знаки писемної мови раніше, ніж вони почали її вивчати).
- Чесність – іноді собі на шкоду.
- Здатність бути гранично зосередженими, особливо якщо діяльність лежить у зоні інтересів.
- Відмінне почуття, орієнтування.

Однією з надзвичайно корисних розробок TEACCH є так звана «робоча система», призначення якої – привчити дитину з аутизмом до цілеспрямованої пізнавальної діяльності, допомогти у відпрацюванні певних навчальних та соціальних навичок. «Робоча система» - чітко організований, відокремлений простір; зазвичай це стіл, що має чіткі обмеження попереду й з боків у вигляді стіни, ширми, стелажа чи шафи.

Перед очима дитини (на столі або на стіні) розташований алгоритм дій, на якому прикріплені на липкій стрічці картки з малюнками, словами, світлинами або піктограмами (алгоритмові ланцюги). Ліворуч від дитини розміщені коробки, контейнери, папки, файли, на кожному з яких є відповідна позначка (геометрична фігура або символ певного завдання). Таке саме зображення – на тій чи іншій картці з ланцюжків, розташованого перед дитиною. Праворуч –

місце, куди треба складати виконану роботу. Цей тренажер дуже ефективний для становлення в малят здатності послідовно виконувати визначенні завдання.

Як батьки беруть участь в програмі ТЕАССН

Разом з асистентом, проводимо бесіди на батьківських зустрічах, під час індивідуальних консультацій. Протягом тижня батьки разом з дитиною виконують домашні завдання, які копіюють або схожі на завдання з якими працюємо ми в групі. Також батьки ведуть щоденник спостережень за дитиною, в якому зазначають динаміку розвитку.

Роль батьків у структурованому навчанні так само важлива, як роль вихователя та асистента. Успіх дитини більшою мірою залежить від того, як він зможе реалізувати все те, чого він навчився в садочку. Тому дуже важливо, щоб побудована програма, структура навчання була так само використана вдома, як і в дитячому садочку. У звичному середовищі, в присутності найближчих людей дитині легше розвивати той чи інший навик. І якщо батьки готові докладати зусилля і співпрацювати з асистентом та вихователем, то саме вони першими бачать успіхи дитини.

Також батьки наших вихованців докладають зусиль для створення розвиваючого середовища у групі, діляться своїми ідеями, забезпечують матеріалами, приймають участь у створенні окремих елементів – виготовили дидактичний та практичний матеріали, куточок відпочинку.

В свою чергу ми надаємо їм підтримку, консультування та поради наприклад: «Подарунок до новорічних свят для малят», «Прийоми для врівноваження емоційного стану», «Поради у підборі художньої літератури», «Рекомендації щодо перегляду дитячих програм».

На даний період була проведена така просвітницька робота з батьками за допомогою наочно-інформаційного матеріалу:

- «Десять заповідей для батьків».
- «Права дитини».
- « Діти з особливими освітніми потребами: правила взаємодії з ними».

Також була рекомендована література для вивчення:

- 1 Герасимчук О., Голованенко Н. //журнал Дошкільне виховання /Якщо ваші діти особливі, 2020.№12.
2. Скрипник Т. Інклюзивне освітнє середовище //журнал Дошкільне виховання, 2019. №.7.
3. Скрипник Т. Як підготувати дітей з аутизмом до інклюзивної освіти// журнал Дошкільне виховання, 2018. №10.

РОЗДІЛ ІV

ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ДЛЯ ДІТЕЙ З ООП

Яким має стати освітнє середовище, щоб воно, за словами К.Крутії, дало змогу малюкові усвідомити власні можливості, проявити ініціативу?

Сучасне освітнє середовище має бути змінним, гнучким, пластичним, таким, що зберігає привабливість для дітей, підтримує їхній інтерес та відповідає завданням, збагачення їх новими враженнями та інформацією. Замість «фрагментарності» необхідна продуманість усіх складових середовища, узгодженість між ними й визначення місця для кожного. Потрібен особистісно орієнтовний простір, де інформація про дітей та їхню життєдіяльність подається цікаво, пізнавально і має вплив на їхній соціальний та особистісний розвиток.

4.1. Візуальний розклад для дітей з РАС

В чому полягає важливість візуального розкладу для дітей з (РАС)? Дітям легше розуміти вимоги педагога; зосереджуватися на актуальній інформації, відокремлювати важливу інформацію від несуттєвої. У дітей:

- Знижується рівень тривожності (завдяки передбачуваності подій).
- Такий розклад допомагає прояснити, який вид діяльності відбувається в певний період часу; самостійно перейти від одного виду діяльності до іншого.

Формат розкладу ми обов'язково змінюємо через три місяці або півроку – залежно від успіхів розвитку дітей нашої групи: зменшуємо його розмір, величину літер, спрощуємо малюнки тощо.

ВІЗУАЛЬНІ ПРАВИЛА

Іншим важливим регулятором поведінки дітей у групі є візуалізовані правила: як поводитися, як взаємодіяти одне з одним, підтримувати безпечне середовище та брати участь у заняттях і заходах, що відбуваються в групі та закладі дошкільної освіти.

ВИМОГИ ДО РОЗРОБЛЕННЯ ПРАВИЛ:

- Обмежена кількість – не більше п'яти.
- Конкретність.
- Привабливість.
- Розташування в місці, яке бачать усі.
- Серед перших правил, яких треба вчити дітей з (РАС) – правило «Стоп» та «Спочатку – потім».

Правило «Стоп» (відповідним візуальним зображенням, відкритою долонею) варто застосовувати, коли дитина чинить свавілля і не реагує на звернення дорослого. Зміною картинки можуть бути витягнута вперед рука з розгорнутою до дитини долонею.

Правило «Спочатку – потім» допомагає привчити дитину чекати бажаного, знаючи, що вона отримає його тільки тоді, коли виконає завдання. Необхідні

картки роблять на липких стрічках, або засовують у прозорі кишеньки. Бажано, щоб такі картки були у кожного учасника команди супроводу дитини, зокрема і батьків, які можуть застосовувати це правило, наприклад: перед поїздкою у транспорті (і під час неї) або перед відвідуванням супермаркету, лікаря. На першому місці «Спочатку» в різних учасників команди можуть бути картки, відмінні за змістом, а на другому «Потім» – зображення того, що, власне, є нагородою для дитини, мають бути однаковими. Це можуть бути світлини, малюнки, піктограми, слова (для дитина, яка читає).

Щоб правило мало розвивально-виховний ефект, його слід ретельно відпрацювати і застосовувати вчасно; акцентувати на ньому увагу варто для до того, як діти повинні продемонструвати бажану поведінку. Коли правило має назву, причому коротку і пов'язану з текстом, дітям легко його запам'ятати, відтворювати, обігрувати.

Головне призначення предметно-розвивального середовища – сприяти прояву дітьми самостійності та активності, тож нашим завдання є стимулювати цю активність, не беручи на себе провідної ролі.

Інше завдання – створити для дітей можливість узгоджувати свої інтереси у спільній діяльності й грі, що є передумовою розвитку здібностей – уміння домовлятися, знаходити компроміс, виконувати ролі, надавати допомогу та підтримку, брати на себе відповідальність, виконувати доручення.

Таким чином, методичне забезпечення має бути варіативним, орієнтовним на особливості, уявлення про навколишній світ, знання, вміння й навички конкретної дитини. Методи, засоби і форми роботи в інклюзивній групі мають сприяти розширенню спектра компетенцій дитини, її соціалізації в колективі однолітків.

РОЗДІЛ V

ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ООП

Ми знаємо, що дитина пізнає світ і розвивається через відчуття. Тож, що більше різноманітних вражень отримуватиме кожен з органів чуття наших вихованців, то швидше й гармонійніше вони розвиватимуться. І це правило діє і для малят з особливими освітніми потребами. На занятті, для кращого засвоєння матеріалу ми в своїй роботі використовуємо інноваційну технологію – ейдетику, користуємося різними предметами для того, щоб викликати у них зацікавленість. Це можуть бути: хутро, лічильні палички, різні види тканин, гудзики, картки з тактильними асоціаціями та інше. Для розвитку слухового сприйняття та звукової диференціації ми зрозуміли, що доцільно застосовувати звукові асоціації – шумові і музичні інструменти. В нашому дошкільному закладі зроблено підбір цікавих і незвичних музичних інструментів, вони дуже подобаються дітям, з великим задоволенням музикують з ними, виготовили музичний бізборд з метою більшого зацікавлення, а також урізноманітнення дидактичних посібників.

Використовуємо дидактичний прийом – «Чарівний мішечок», в який кладемо різні предмети відповідно до теми заняття. Цей прийом викликає у дітей зацікавленість, радість, спонукає до дій.

Здоров'язбережувальні технології також використовуємо у своїй роботі з дітьми з ООП. Маємо зазначити, що не всі загальнооздоровчі вправи ми можемо використати для роботи з малятами, тут важливу роль відіграє особистісний підхід та адаптація

програми до можливостей дітей.

Одним із прикладів адаптування в нашій роботі слугує таблиця В.

Базарного, для спрощення завдання та зацікавлення ми нанесли на неї картинки, які подобаються дітям і можуть привернути

увагу, та є орієнтирами у виконанні завдань. Ці картки ми замінюємо час від часу.

Здоров'я та фізичний розвиток.

- Килимок – масажер,
- «Доріжка здоров'я».
- Д/гра «Мої чарівні ніжки».

Здоров'язберігаючі технології.

Робота з таблицями В. Базарного. «Су Джок- терапія»

Підбираємо все нові і нові методи. Одним з таких, є використання соціальних історій, які придумуємо самі та малюємо до них ілюстрації.

Соціальні історії – це інструмент соціального навчання, який можуть використовувати як батьки, так і професіонали для навчання як дітей з ООП, так і інших дітей в групі.

Написання Соціальної історії починається зі збирання інформації, виявлення актуальної теми для навчання та розробки персоналізованого тексту та ілюстрації. Найчастіше Соціальні історії – це прості короткі ілюстровані розповіді на задану тему. Соціальні історії розробляють **індивідуально** для кожної дитини й базуються на тих сюжетах чи персонажах, які дитина любить або якими цікавиться. Наприклад, якщо дитині подобаються Смішарики, ви можете зробити їх персонажами історій про навчання. Діти молодшого віку краще сприймають візуальну інформацію, тому історії мають включати малюнки, фотографії чи навіть реальні предмети.

Автором методики є американська вчителька Керол Грей (Carol Gray). Першочергово Грей працювала вчителькою з учнями аутистичного спектру, зараз вона працює консультантом з інклюзивної освіти. Метод соціальних історій Керол Грей розробила в 1991 році, зараз він використовується в усьому світі. Ми зацікавилися цим методом, взяли його до уваги і використовуємо у своїй роботі.

Як скласти соціальну історію?

Керол Грей рекомендує схему соціальних історій. Ця схема включає кілька описових, перспективних, директивних і стратегічних речень.

- 1. Описові речення** – розповідають про те, що люди роблять у конкретних соціальних ситуаціях і визначають, де ці ситуації відбуваються, хто в них бере участь, що ці люди роблять і навіщо.
- 2. Перспективні речення** – цей різновид речень описує реакції інших людей, щоб учень дізнався, як ситуацію бачать інші. Ці речення описують внутрішні стани людей, їхні думки, почуття та настрої.
- 3. Директивні (наказові) речення** описують бажані чи доречні дії в певних ситуаціях. Такі речення будуються у стверджувальній формі, пояснюючи в

позитивних термінах, яка поведінка є бажаною. З цим різновидом речень потрібно бути дуже обережними, щоб не обмежувати можливості людини для прояву самостійних реакцій на соціальну ситуацію. Директивні речення формулюються ТІЛЬКИ в позитивному ключі й ТІЛЬКИ від першої особи. Найчастіше їх ставлять за описовими реченнями.

4. Стратегічні речення визначають стратегії, які дитина може використовувати для подолання труднощів у різних ситуаціях. Зазвичай їх додають після написання всієї історії та, за можливості, прочитання її з дитиною.

Надаємо приклад деяких ситуацій, які ми придумали і використовуємо.

Ситуація 1

Одного разу Нолик залишився сам вдома. І його зацікавили дроти, які лежали на підлозі. Він вирішив підійти до розетки і вставити штекер. А за попередження своїх батьків зовсім забув. Нолика ледь не вдарило струмом, на щастя Папус і Мася вчасно повернулися додому та попередили нещасний випадок. Нолик дуже злякався і зрозумів, що з гратися зі струмом дуже небезпечно.

Ситуація 2

Одного сонячного, літнього дня Міла гралася на березі озера й ліпила пасочки. Раптом прийшли Вупсінь і Пупсінь та почали кидати камінчики і руйнувати Міліні будиночки з пісочку, пісок з камінчиками почав розлітатися та потрапляти діткам в оченята. Всі засмутилися й почали плакати. Вупсінь і Пупсінь зрозуміли, що вони вчинили погано, тому попросили вибачення й допомогли Мілі збудувати гарний замок.

Ситуація 3

Якось Мілі на День народження подарували набір іграшкового посуду з фруктами та овочами. Лунтику з Кузею вони здавалися такими смачними, що вони вирішили їх спробувати. Перекуштували все, що змогли знайти, та раптом в них від цього заболіли животики. Довелося бабі Капі та Малі їх лікувати. І вони зрозуміли: не можна все куштувати.

Для розвитку дрібної моторики, покращенню емоційного стану виготовили «сенсорні коробки», використовуємо камінці «Марблс». Метою є: навчити цих

дітей функціонувати в соціумі. Весь цей нетрадиційний матеріал зроблено з обов'язковим урахуванням інтересів та можливостей дітей. Виготовили матеріал для знаходження тіней, сенсорну доріжку.

РОЗДІЛ VI

ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ТА ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ПІДХОДІВ В ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Для вирішення освітніх завдань відповідно до освітньої програми «Дитина», використовуємо індивідуальний та диференційований підхід в організації освітнього процесу, з урахування особливостей дітей. Для рішення цього питання виготовили цікавий дидактичний матеріал, який в свою чергу викликає у дітей інтерес, зацікавленість та бажання навчатися.

Екопростір розвитку дитини. Предметний світ.

Метою дидактичного матеріалу з цього розділу є: вчити розуміти, що речі складаються з частин, які мають свої назви. Формувати вміння групувати предмети за певними ознаками: кольором, формою, частинами. Виховувати за допомогою ігор – імітацій персонажів пальчикового та лялькового театрів допитливість у пізнанні предметів та їх властивостей.

Дидактичний матеріал для дітей з ООП:

Екопростір розвитку дитини.

Предметний світ:

- Д/ гра «Доповни картинку»;
- Д/Гра «Велике прання»;
- Д/Гра «Розмісти правильно речі»;
- Д/ігри «Знайди тіні»;
- Д/гра «Склади пазли»;
- Д/ гра «Асоціації»;
- Д/гра «Професії».

Куточок відпочинку - де діти не тільки можуть відпочивати, але набувати різні навички, як маніпулятивні, так і розширяти свій екопростір. До нього входять:

- м'які пазли,
- конструктор,
- візуальний розпорядок дня,
- обладнання для вільного малювання.

Природний світ:

Метою якого є: за допомогою різних ігор зацікавити та приблизити дітей до природи, яка оточує їх. Дати знання про доступні розумінню цих дітей явища та об'єкти природи, характерні особливості зовнішнього вигляду рослин і тварин. Вчити помічати красу природи та емоційно реагувати на неї. Розвивати увагу, мислення, мову за допомогою ігор – експериментів з водою, камінчиками, піском, глиною, мушлями тощо.

Природний світ:

- Лото з овочами та фруктами, звірями;
- Демонстраційний матеріал
- Д/гра «Склади овочі»;
- Д/гра «Склади фрукти»;
- Д/гра «Склади тварини»;
- Д/гра «Чий хвіст?»;
- Д/гра «Хто, що їсть?»;
- Д/гра «Що де росте?»;
- Д/гра «Хто де живе?»;
- Д/гра «Збираємо врожай з Копатичем».

Сенсорно -пізнавальний :

Сенсорно-пізнавальний розвиток позитивно впливає на ціннісно-емоційне ставлення до навколишнього світу та розвитку критичного мислення у дітей. У них формується інтерес до навколишнього світу, а також зацікавленість до елементарної сенсорно-пізнавальної діяльності, завдяки використанню різноманітних ігор. Для підвищення емоційного сприйняття інформації створюємо умови: запроваджуємо використання інтерактивних елементів. Які в свою чергу зацікавлюють і мотивують цих дітей.

Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі:
Матеріал для розвитку дрібної моторики рук:

- Бізборд;
- Шнурівки;
- Сухий басейн;
- Столик для малювання манкою;
- Сенсорні коробки;

Бізіборд – це розвиваюча дошка. Яка складається з «маніпуляційних» елементів (предметів з якими можна здійснювати різноманітні дії). Це тренує дитячі пальчики, а також навчає поведженню з реальними аналогами у побуті.

Пальчиковий сухий басейн – його мета:

- Соціально – комунікативний розвиток: вдосконалювати вміння грати дружно, правильно виконувати команди дорослого, формувати навички наслідування.
- Пізнавальний розвиток – вивчення геометричних фігур, повторення і вивчення нових кольорів, вчити працювати за зразком.
- Мовний розвиток – розвиток пізнавальної функції мови, розширення активного і пасивного словника. Уточнення і узагальнення значень слів.
- Художньо – естетичний розвиток – розвиток відчуття дотику і сенсорних відчуттів, розвиток уяви і знаходження образів в створених картинках за допомогою кришок.
- Фізичний розвиток – зміцнення м’язів пальців і кистей рук, розвиток дрібної моторики.

- Д/гра «Чий хвіст?»;
- Д/гра «Хто, що їсть?»;
- Д/гра «Що де росте?»;
- Д/ гра «На морському дні»;
- Д/ гра «Збери квітку».

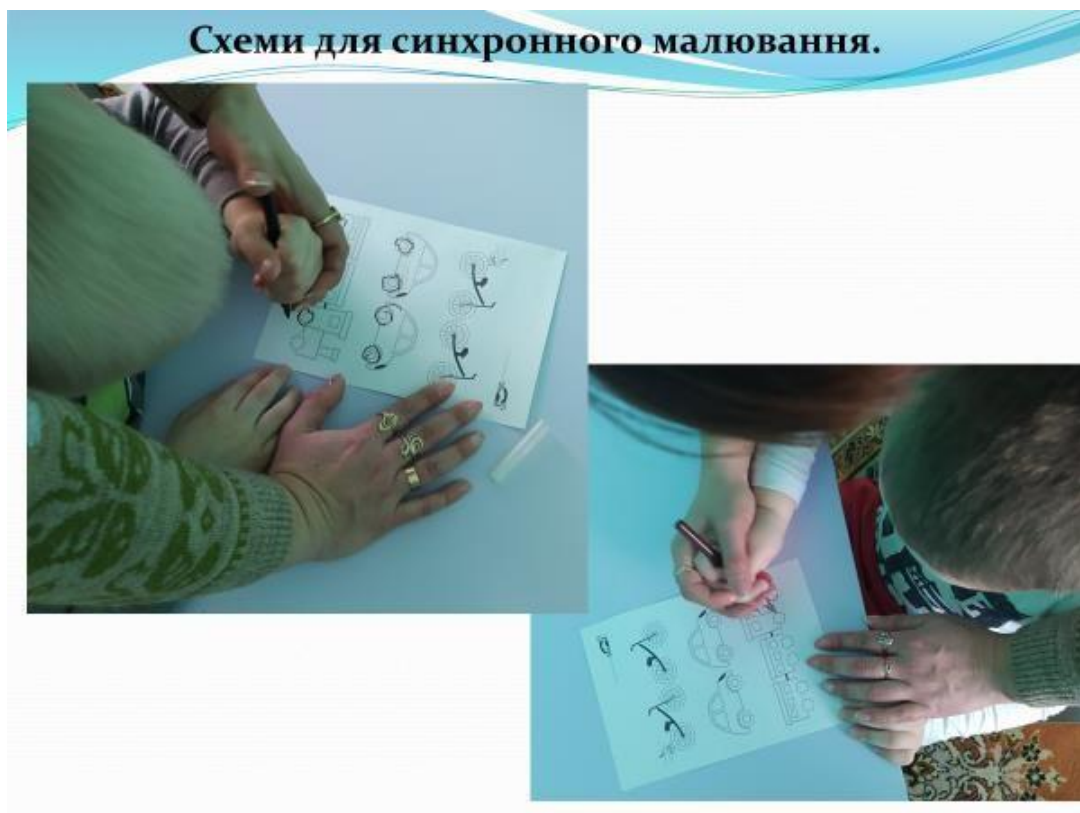
- Д/ігри « Знайди геометричну фігуру»;
- Д/гра «Прищіпки»;
- Д/гра «Назви якого кольору»;
- Д/гра «Рибки»;
- Дидактичний посібник «Математика на галявині».

В індивідуальній роботі використовуємо матеріал для розвитку міжпівкульної взаємодії, а саме схеми для синхронного малювання.

Ці вправи розвивають міжпівкульні зв'язки, синхронізують роботу півкуль, покращують розумову діяльність, сприяють поліпшенню пам'яті та уваги. Вправи потрібно поступово ускладнювати. Із практики ми помітили, краще їх виконувати під спокійну музику. Працюючи з цим матеріалом, ми зрозуміли, що дітям важко

дається це завдання. Для того, щоб отримати результат ми розробили схеми – від простого до складнішого.

Також в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами ми використовуємо арт – технології. До них належать - пісочне, театральне, образотворче мистецтво. Завдання яких є:

- Розкриття індивідуальності.
- Активізація творчих здібностей і фантазії.
- Зняття внутрішньої напруги і отримання емоційного задоволення.
- Розвиток координації рухів.
- Розвиток тактильних відчуттів.

Ігри з піском використовуються з метою

корекції, розвитку, стабілізації емоційного стану. Їх розділяють за напрямками – пізнавальні, проєктувальні, навчальні. Цінність в тому, що ми вчимо дитину розповідати про свої відчуття, розвиваємо мову, увагу, пам'ять.

Підбираючи, виготовляючи та використовуючи у своїй освітній роботі цей різноманітний дидактичний матеріал ми не помилилися, бо працюючи з дітьми впевнилися, що пізнання та дослідження чогось нового, яскравого – їм подобається. Вони отримують емоційне задоволення, а також набувають досвід у знайомстві з довкіллям та у вирішенні всіх освітніх напрямків. Освітній процес в групі з дітьми з ООП

складається не тільки з інваріантної складової, але і з варіативної складової, а саме, діти відвідують гурток «Малі дослідники». З великим задоволенням вони приймають участь у проведенні дослідів. Мозок за своєю природою

гедоністичний, тобто любить отримувати задоволення. В своїй роботі ми використовуємо для покращення дослідницько-пошукової діяльності альтернативну програму STREAM – освіта або Стежинка у Всесвіт.

РОЗДІЛ VII

МЕТОДИЧНА СКАРБНИЧКА

Хочемо звернути увагу вихователів, які працюють з дітьми з особливими освітніми потребами на те, як відноситися до них.

По – доброму, турботливо ставитися до дітей, показуючи приклад ставлення до таких дітей іншим вихованцям, створювати умови для їх гарного самопочуття і розвитку у дитячому садку.

- Планувати і здійснювати індивідуальний підхід у всіх видах діяльності з урахуванням можливостей.
- Залучати дітей до ігор у маленьких групах, до загальних хороводних та імітаційних ігор, парних доручень, розвивати їх інтерес до спілкування з однолітками і збагачувати досвід таких дітей.
- Навчати дітей мити, витирати руки й обличчя рушником, знімати і надягати одяг. Доглядати за ним, правильно сидіти за столом і користуватися столовими приборами, складати іграшки на місце і підтримувати порядок, розвиваючи навички елементарного самообслуговування та гігієни.
- Співпрацювати з дітьми у практичних справах (спільні ігри, трудові доручення, доглядати за тваринами, рослинами, тощо), сприяючи розвитку пізнавальної активності, допомагати дітям через спільну діяльність освоювати нові способи та прийоми дії.
- Розвивати дрібну, артикуляційну та загальну моторику за допомогою пальчикової, артикуляційної гімнастики, чистомовок, ігор, завдань, загальнорозвиваючих вправ.

7.1. Примірний теми консультацій, семінарів для роботи з батьками та педагогами:

- Консультація «У Вас народилася особлива дитина!»
- Консультація для педагогів «Діти Дощу: психологічні і фізіологічні особливості».
- Консультація для вихователів: «Актуальність сенсорно моторного розвитку дитини в умовах інклюзивної практики».
- «Тьютор в дитячому саду: хто це, хто може бути тьютором?»
- Консультація для батьків: «Діти з особливими освітніми потребами».
- Консультація «Інклюзія в дитячих садочках».
- Консультація «Чи потрібна нам інклюзивна освіта?» (з досвіду роботи).
- Консультація для педагогів «Інклюзивна освіта в ЗДО. Організація роботи в групі загально розвиваючої спрямованості».
- Консультація «Інклюзивна освіта в США».
- Семінар «Реалізація сучасних педагогічних технологій в освітньому процесі в умовах інклюзивної практики».
- «Арт – терапія для розвитку дітей з ООП (прикладі вправ арт – терапії).
- «Підготовка педагогів до роботи в умовах інклюзивної освіти».
- План – конспект батьківських зборів на тему « Інклюзивне виховання і освіта в ЗДО».
- «Організація занять з особливою дитиною вдома».
- Предметно – розвивальне середовище для організації інклюзивної освіти дітей.
- «Годуємо ляльок, садимо квіти, гуляємо з кішкою або як організувати дозвілля дитини з ООП на самоізоляції».
- Ознайомлення зі статтею «Інклюзивний театр, що це таке і його значущість в дошкільних установах».
- «Особливості організації інклюзивної освіти в ЗДО».
- Ділова гра (семінар) для педагогів, психологів «Інклюзивна освіта: проблеми та шляхи вирішення».

- Формування інклюзивної культури в ЗДО».
- Пам'ятка для педагогів «Дитина з особливими потребами».
- «Специфіка роботи з формування здорового способу життя (ЗСЖ) з дітьми з особливими можливостями здоров'я (ОМЗ) в ЗДО» (Із досвіду роботи).

7.2. Підбірка дидактичних ігор.

Всі ігри та вправи спрямовані на розвиток когнітивних процесів дитини, розвиток емоційно – вольової сфери, сенсомоторики, розвиток дрібної та великої моторики.

Ігри з розділу сенсорно-пізнавальний простір:

1. «Баночки»

Мета: розвиток сприймання

Матеріал: дві баночки контрастного розміру, маленькі та великі кульки (кришечки).

Хід: Показати дитині дві баночки, вказати, що одна баночка велика, а друга – маленька. Потім продемонструвати маленькі і великі кульки. Великі кульки потрібно зібрати у велику баночку, а маленькі – в маленьку. Після виконання завдання попросити закрити баночки відповідними кришечками.

2. «Граємося з лялькою»

Мета: закріпити поняття про колір.

Матеріал: лялька, кружки основних кольорів – білого, чорного, червоного, синього, жовтого, зеленого (по 2 шт.).

Хід:

- а) Спочатку запропонує назвати, якого кольору кружок Ви даєте дає ляльці.
- б) Попросить дитину дати ляльці червоний (зелений, синій...) кружок.
- в) Покажіть дитині червоний (зелений, синій...) кружок і попросить її «Дай ляльці такий же самий кружок».

3. «Перетворюємося»

Мета: розвиток уваги, довільності поведінки.

Хід: діти вільно пересуваються по кімнаті, але по плескам ведучого вони повинні зупинитися і перетворитися в лелеки: підняти одну ногу, руки в сторони, на два плески- перетворення в жабу (присісти, п'ять раз, ноги нарізно, між ногами руки). Три плеска дозволяють знову рухатися вільно.

4. «Збери по частинам»

Мета: удосконалити вміння розташовувати предмети в спадаючому за величиною порядку; правильно називати деталі за величиною (великий, менший, найменший).

Матеріал: вирізані з картону/паперу частини сніговика, ялинки.

Хід: розкласти перед дитиною деталі сніговика. Запропонувати зібрати його, починаючи з найбільшого круга.

5. «Дзвенить дзвіночок».

Мета: орієнтування в просторі відносно себе.

Матеріал: дзвіночок.

Хід: Попросити дитину закрити очі та відгадати, де дзвенить дзвіночок, називаючи напрям відносно себе (вгорі, вниз, попереду, позаду).

6. «З'єднуємо крапки»

Мета: вправа для розвитку уваги та моторики рук .

Матеріал: дошка, крейда або олівець і папір.

Хід: Крейдою на дошці або олівцем на папері ведучий ставить дві крапки, дитина повинна пальцем провести лінію, що їх сполучає (крапки ставляться в різних напрямках).

7. «Знайди і покажи»

Мета: закріплення уявлення про тотожність.

Матеріал: однакові іграшки.

Хід: На столі розставляються набір предметів або іграшок. Дитині пропонується предмет і дається інструкція: «Знайди таку ж чашку (ляльку, машинку тощо)». Кількість предметів в наборі поступово збільшується від 3 до 6. Закріплюються уявлення про тотожність: такий же - інший, однакові - різні.

8. «Геометричні фігури»

Мета: вивчення геометричних фігур та кольорів.

Матеріал: різнокольорові геометричні фігури.

Хід: На столі розкладаються різнокольорові геометричні фігури. Дитині пропонується знайти геометричну фігуру та назвати її колір.

9. «Знайди фігуру»

Мета: розвиток зорового сприймання

Матеріал: картинки з фігурами Поппельрейтера

Хід: запропонувати дитині на картинці знайти всі фігури які він бачить, або запропонувати знайти конкретну фігуру. Можна ускладнити завдання, запропонувати знайти фігуру якої на картинці не має і подивитись зорієнтується дитина сказати що цієї фігури не має або ні.

10. «Стихії»

Мета: розвиток уваги.

Хід: діти сідають у коло. Ведучий пропонує їм при слові «земля» опустити руки в низ, при слові «вода» - витягнути вперед, при слові «повітря» -поднять вгору, при слові «вогонь» - обертати кистями. Хто помилиться, виходить з гри.

11. «Повторюємо рухи»

Мета: розвиток уваги та просторового уявлення.

Матеріал: Дошка, крейда, олівець, папір А4

Хід: а) протягни руки вгору, вниз, направо, наліво (якщо не знає «направо», «наліво», то «на вікно», «на двері»);

б) показати витягнутою рукою на названий предмет (стіл, вікно, книгу, іграшку тощо);

в) намалювати крейдою (олівцем) круг (паличку, хрестик) вгорі, внизу, праворуч, ліворуч дошки (зошита, паперу А4).

12 .« Плутанина»

Мета: розвиток уваги

Матеріал: картинки з малюнками «небилицями»

Хід: запропонувати дитині розглянути малюнки та пояснити що на них зображено неправильно.

13. «Що за чим?»

Мета: розвиток мислення, визначення правильної періодизації.

Матеріал: картинки з зображенням (ранок, день, вечір, ніч), (зима, весна, літо, осінь).

Хід: запропонувати дитині поглянути на зображення та правильно скласти правильну періодизацію, що за чим йде.

14. «Вчимо кольори»

Мета: розвиток мислення, закріплення знань про кольори

Матеріал: різнокольорові іграшки або якісь інші предмети (на вибір)

Хід: розкладаються різні предмети або іграшки контрастних кольорів. Дитині пропонують відокремити предмети одного кольору від предметів іншого кольору. Потім вчать правильно називати ці кольори; поступово вводять нові. Шляхом вправ на різних предметах, групуючи їх і називаючи колір, дитина навчається правильно розпізнавати і називати кольори.

Ігри з розділу комунікативний розвиток дитини:

1. «Плескаємо у долоні»

Мета: розвиток фонематичного сприйняття.

Хід: Дитина має плеснути в долоні стільки разів, скільки предметів знаходиться на столі; Дорослий повільно ритмічно плескає в долоні – дитина повинна відтворити кількість оплесків.

Примітка: спочатку кількість предметів та оплесків має не перевищувати 3. З часом кількість і темп оплесків збільшується.

2. «Вгадуємо предмети»

Мета: розвиток сприйняття і тактильної пам'яті.

Матеріал: мішок, різні дрібні іграшки, ручки.

Хід: дитині пропонують визначити на дотик, які речі знаходяться в мішку. Якщо дітей кілька, то завдання дещо інше: ведучий визначає на дотик предмет і описує його словами, а решта дітей повинні вгадати, що це за предмет.

3. «Вчимося вітатися»

Мета: розвивати почуття єдності; учти позбуватися напруження.

Хід: діти утворюють коло. Вихователь учить дітей правильно вітатися. Вихователь. Подивіться будь-ласка, на свого сусіда, посміхніться йому, вклоніться і скажіть: «Вітаю», а зараз зробіть те саме із сусідом із другого боку. Згодом діти утворюють коло, вихователь пропонує торкнутися плечем сусіда

з одного боку, а потім — із другого; те саме можна зробити носиками, долоньками. Це ще один вид вітання — невербальне (тактильне).

4. «Малюємо піктограми»

Мета: розвиток образної пам'яті.

Хід: слід починати з коротких речень, добре зрозумілих дитині, наприклад: кішка п'є молоко; книжка лежить на столі; капуста росте на городі; дівчинка сміється.

Піктограми малює викладач. Потім діти за його малюнками відтворюють речення.

З чотирьох років дитина сама може малювати піктограми.

5. «Опиши друга»

Мета: розвиток спостережливості, пам'яті, комунікативності.

Хід: з групи дітей вибирають двох, ставлять їх спинами один до одного. Вони по черзі описують зовнішність один одного (очі, одяг тощо). Ведучий за потреби підкреслює зовнішні риси дітей ("Згадай, яка Маша гарна" і т.д.)

6. «Навпаки»

Мета: розвиток пам'яті.

Хід: дітям зачитують слова, а вони повинні повторити, починаючи з останнього слова: сон - ніс - *ліс* (ліс - ніс - сон); слон - біль - міль; ніч - піч - річ; сир - мир - вир; око - лоб - вухо та ін.

7. «Покажи по-різному»

Мета: ознайомлення з протилежностями, розвиток уваги.

Хід: а) високий - низький. Діти йдуть по колу. Ведучий говорить: "Зараз ми будемо проходити ворота. Якщо я скажу, що ворота високі, ви будете продовжувати йти так само, як зараз, а якщо низькі, то нахилися. Той хто не нахилиться вчасно, виходить з гри".

б) важкий - легкий. Ведучий говорить: "Уявіть, що ви несете сумки. Сумка може бути легкою і важкою. Покажіть, як несуть важку сумку, тепер легку. А зараз будьте уважні, по моїй команді ви повинні нести сумку або як важку, або як легку".

Гру можна продовжувати, використовуючи пари слів: швидко - повільно, весело - сумно, жарко - холодно, темно - світло.

8. «Подумай та відповіси»

Мета: розвиток критичного та логічного мислення.

Хід: задаємо дитині наступні питання:

-Повторіть назви посуду: тарілка, лопата, каструля, ніж.

-Скільки ніг у карася?

-Скільки крил у поросяти?

-Скільки крил в індика?

-Скільки рук в їжака?

-Скільки олівців у порожній коробці?

9. «Попливе чи потоне?»

Мета: розвиток логічного мислення, спостережливості.

Матеріал: лінійки, ложки, гудзики, олівці, цвяхи, ємність з водою.

Хід: пропонуємо дитині вгадати, що з них потоне, а що ні. Далі перевіряємо, кидаючи їх у воду по черзі. Діти роблять висновок про те, з якого матеріалу зроблені предмети.

10. «Яким буває цей предмет?»

Мета: розвиток уміння виділяти властивості предметів, творчого мислення, мови.

Хід: потрібно придумати якнайбільше властивостей: яким буває будинок, дерево, автомобіль, корабель, метелик, кішка.

(Наприклад, будинок буває великим, маленьким, дерев'яним, новим, старим).

Ігри з розділу соціальний світ:

1. «Яким це може бути»

Мета: розвиток уваги, уяви, мислення, мовлення.

Хід: діти сидять у колі. Ведучий запитує по черзі кожну дитину: "Ким буде (чи чим буде) яйце, курча, хлопчик, жолудь, насінина, ікринка, гусениця, борошно, залізо, цегла, тканина, учень, хворий, дівчинка, брунька, цуценя, шкіра, теля, дошка, пташеня, козеня, ягня?"

Під час обговорення відповідей важливо підкреслити можливість кількох варіантів. Наприклад, з яйця може бути пташеня, крокодил, черепаха, змія й навіть яєчня. Виграє той, хто назве найбільше варіантів.

2. «Давай помислимо»

Мета: розвиток дедукції, креативного мислення.

Хід: назвати якнайбільше предметів і явищ, які можуть бути: червоними, залізними, круглими, скляними, безкінечними.

3. "Асоціації"

Мета: розвиток асоціативного мислення, короткочасної пам'яті.

Матеріал: картки з зображеннями квітки, ліжка, стола, кубиків, гребінця.

Хід: розкладають картки з різними зображеннями: квітка, ліжко, стіл, кубики, гребінець. Потім називають слова: свято, сон, обід, гра, волосся. Дитина має підібрати картки, що викликають у неї асоціації з цими словами. Після цього слід показати дитині обрані картки; а вона має відтворити слова, які потрібно було запам'ятати через асоціації.

4. «Господиня»

Мета: розвиток у дітей навичок самообслуговування, формування уміння слухати інструкцію (вказівку) і виконувати її.

Матеріал: іграшкові лялькові меблі, посуд.

Хід: дитині пропонується обставити кімнату. Дається одна вказівка, дитина її виконує. Після цього дається інша вказівка. Наприклад: «Поставити шафу, диван, стіл, стільці» і т.п. «Посади ляльку. Дай їй тарілку. Налий туди борщ. Погодуй її. Прибери посуд. Поклади ляльку спати» і т.п. (кожного разу виконується тільки одна дія).

5. «Запам'ятай та назви»

Мета: розвиток пам'яті.

Матеріал: картинки з різноманітними зображеннями (на вибір).

Хід: вихователь показує дитині картинки і швидко їх прибирає. Дитина повинна по пам'яті назвати, що бачив.

6. «Сонячні кошенята»

Мета: сприяти психологічному розвантаженню; виховувати доброту, та чутливість.

Хід: діти утворюють коло. Усі вони — «сонячні кошенята». Одна дитина — «сонечко». «Сонечко» по черзі торкається «сонячних кошенят» своїми «промінчиками», і кожен «кошенятко» каже йому будь-яке лагідне слово. Після того, як «сонечко» торкнеться всіх «кошенят», воно пригадує все хороше, що казали про нього «кошенята». Гра повторюється, доки у ролі «сонечка» не побувають усі діти. Найуважнішим є те «сонечко», яке пригадає добрі слова всіх «кошенят».

7. «Перейди місток»

Матеріал: крейда або дві мотузки

Мета: тренувати взаєморозуміння дітей.

Хід: ведучий проводить на підлозі дві паралельні лінії на відстані 10 см одна від одної. Це «міст», під ним внизу — швидка «гірська річка». Назустріч одна одній наміст ступають по одній дитини. Не говорячи, їм необхідно порозумітися, розійтися і, не наступивши при цьому на лінію, пройти кожному у своєму напрямку. Наступити на лінію — означає зірватися вниз. Діти грають парами зі зміною партнерів.

8. «Даруємо посмішку»

Мета: розвивати почуття доброзичливості, уваги одне до одного.

Хід: діти утворюють коло. Вихователь пропонує дітям передати уявну посмішку з рук у руки по колу, посміхаючись одне одному і промовляючи до свого сусіда щонебудь приємне і хороше.

9. «Знайди мою тінь»

Мета: розвиток уяви

Матеріал: картинки з малюнками на яких зображено предмети та їх тіні

Хід: запропонувати дитині знайти тінь до кожного предмета.

Ігри на розвиток дрібної моторики

1. «Вивішуємо одяг»

Мета: розвиток дрібної моторики пальців рук.

Матеріал: прищіпки, аркуш картону/лінійка/мотузка, силуети одягу.

Хід: Прищепки в грі використовуються як тренажер для пальчиків.

Вирізати з паперу декілька силуетів різного одягу (кофтинка, спідниця, шкарпетки, сорочка та ін.). Попросити дитину допомогти Вам розвісити білизну на мотузку за допомогою прищіпок.

Якщо у Вас немає часу виготовити силуети – можна прищіпки чіпляти на міцний аркуш паперу чи широку лінійку.

2. «Фігури з пластиліну»

Мета: розвиток дрібної моторики рук

Матеріал: пластилін

Хід: Скачувати з пластиліну кружечки, ланцюжки, палички, змійки, та різні фігури, можна запропонувати дитині зліпити якийсь свій новий предмет та дати йому назву.

3. «З'єднуємо крапки»

Мета: вправа для розвитку уваги та моторики рук .

Матеріал: дошка, крейда або олівець і папір.

Хід: Крейдою на дошці або олівцем на папері ведучий ставить дві крапки, дитина повинна пальцем провести лінію, що їх сполучає (крапки ставляться в різних напрямках).

4. «Цікаві намистинки»

Мета: розвиток дрібної моторики та мислення.

Матеріал: шнурок та різнокольорові намистинки.

Хід: запропонувати дитині нанизати на шнурок всі намистинки, або нанизувати намистинки лише одного кольору.

5. « Покази як я»

Мета: розвиток великої моторики та рухової пам'яті.

Хід: ведучий виконує будь який рух, дитина по пам'яті повинна повторити всі рухи.

Ігри з розділу дитина у світі природи:

1. «Розкладаємо овочі і фрукти»

Мета: Закріплення знань про овочі і фрукти, розвиток дрібної моторики рук, кольоросприйняття, координації рухів.

Матеріал: баночки з кольоровими кришками, пластикові овочі та фрукти.

Хід : просимо дитину розсортувати в одну сторону овочі у іншу фрукти, також можна взяти дві баночки з кольоровими кришками і запропонувати розкласти овочі в одну банку з відповідним кольором кришечки, фрукти у іншу з відповідним кольором кришечки.

2. Гра «Вчимося у тварин»

Мета: розвиток уваги, мислення, зв'язного мовлення.

Хід: "Вчитись ніколи ні в кого не пізно. Чого саме ви хотіли б навчитись у ведмедя, лисиці, білочки, сонечка?"

7.3. Примірні конспекти занять.

Заняття №1

Тема: Гігієна

Мета: Наповнення словникового запасу словами з теми «Одяг», навчання навичкам самообслуговування та гігієни , розвиток дрібної моторики пальців рук , закріплення поняття розміру та сортування за розміром (малий великий середній)

Обладнання: іграшкова лялька , столик, посуд, маленькі прищіпки, ляльковий одяг, мисочка з водою , мило, рушничок, натягнута мотузочка для сушіння одягу

Хід заняття :

Привітання

Ігровий момент: До нас сьогодні завітала лялька Катя , давай з нею пограємося.

Вправа на привітання

Здається лялька Катя дуже зголодніла доки йшла до нас , давай погодуємо її

- сервірувати стіл: (дії: накривання скатертиною, розкладання серветок і столових приборів).

- мити посуд (дії: колові рухи губкою, полоскання, витирання рушником, сортування тарілки за розміром);

Ой подивись, здається Катя забруднилося доки їла, нам потрібно їй допомогти

- одягати і роздягати ляльку (дії: застібання гудзиків, розчісування, заплітання, зав'язування стрічок);

- прати білизну ляльки (дії: намочити, намити, потерти, полоскати, наливати і зливати воду);

- сушити білизну ляльки (дії: натягувати мотузки, закріплювати частину одягу та називати їх, виконувати дії із защіпками);

- мити іграшки (дії – намити ганчірку чи губку милом, потерти іграшку, змити мило, витерти її рушничком);

Який ти сьогодні молодець, Каті було дуже приємно з тобою познайомитися , але зараз їй вже час йти. Підсумок заняття . Домашнє завдання

Заняття №2

Мета:

- Формування мовленнєвої компетентності у дітей.
- Вдосконалення моторної сфери дитини.
- Розвиток психічних функцій: слухової уваги, рухової пам'яті; емоційної сфери.

Обладнання: чарівне дерево, маски – листя, скриня, «Су-Джок», кульки, схеми, шумові музичні інструменти.

Основний зміст:

План.

I. Вступ.

II. Основна частина.

1. Вправи на розвиток слухової уваги з використанням елементів ритмопластики.
2. Психогімнастика “Чарівна квітка”
 - вправа на дихання
 - вправа на релаксацію “Дерево”
 - Станемо деревами міцними, великими.

Ноги – це коріння, їх поставимо ширше,

Щоб тримати дерево, падати не давати,

Із глибин далеких воду добувати.

Тіло наше – міцний стовбур,

Ледве він хитається,

Та своєю верхівкою гострій

У небо утикається.

Наші руки – це гілля,

Крону разом створюють.

Разом зовсім їм не страшно,

Коли вітри сильно дмуть.

Пальці гіллями побудуть,

Листя хай вкривають їх.

Як прийде за літом осінь,

Розлетяться хто куди.

Дихаємо легко...рівно...глибоко...

1. Комунікативна гра “Веселі ніжки” (вправа на розвиток ритму, рухів).

- Мандрували ніжки прямо по доріжці

І зустріли друга маленькі наші ніжки.

- Добрий день, добрий день,
Добрий, добрий, добрий день!

Подивись навколо і другу посміхнись.

Подивись навколо головою вклонись.

- Побігли наші ніжки прямо по доріжці

І зустріли друга маленькі наші ніжки.

- Пострибали ніжки прямо по доріжці
І зустріли друга маленькі наші ніжки.

Логопед :

- Ось кожен з вас знайшов собі друга.

Можна зняти маски.

Тільки ми зустріли на маскарадї нових друзів, як завітав осінній дощ.

2. Вправа на координацію рухів та слухової уваги “Крапля”

Крапля раз – (один стрибок)

Крапля два – (один стрибок)

Краплі крапають злегка – (чотири стрибка).

А далі, далі, далі

Ми швидко пострибали (шість стрибків)

Парасольки ми відкрили (розвели руки в сторони)

Від дощу себе укрили (з'єднали руки)

1. Слухання твору “Дощ”.
2. Пальчикова гімнастика.
3. Самомасаж з використанням масажеру “Су — Джок”
4. Взаємний масаж спини.

- араз ми всі разом встанемо

Спинки дощичку підставимо.(діти виконують потрібні рухи та промовляють)

- Дощик біга по калюжі крап-крап-крап-крап (погладжуючи)

По веселій по калюжі крап – крап – крап – крап (хлопати по спині)

Вдома, вдома посидить ви крап – крап – крап – крап (зигзаги)

Та нікуди не ходіть ви крап – крап – крап – крап (ребром долоні)

Помалюйте, поміркуйте: крап – крап – крап – крап (кругове розтирання плечей)

А піду – тоді біжить ви крап – крап – крап – крап (погладжуючи)

5. Артикуляційні вправи. «Маятник», «годинник», «гойдалка» , «коник», «грибочок»
6. Фонетична ритміка з мімічними вправами.
7. Гра на розвиток психічних функцій “Зачарована фігура” (з використанням схем).
8. Релаксаційні та дихальні вправи.

III. Заключна частина: аналіз діяльності дітей.

Дитина в сенсорно- пізнавальному просторі

Заняття №3

Мета: навчити дітей взаємодіяти в командах, розвивати логічне та асоціативне мислення, пам'ять, увагу, закріпити навички рахувати в межах 10, засвоїти поняття об'ємні фігури та їх назви.

Обладнання: демонстраційний матеріал (плоскі та об'ємні фігури) циліндр, куб, куля, піраміда (з дитячого конструктору), картки з зображеннями цифр в межах 10 та фігур, мікрофон.

Хід заняття

- 1) Організаційна частина**
- 2) Основна частина**
- 3) Закріплення матеріалу**
- 4) Висновки**

1) Привітання.

Вихователь: Доброго дня діти, сьогодні ми з вами будемо знайомитися з поняттями об'ємні: циліндр, куб, куля, піраміда та повторимо плоскі фігури: трикутник, прямокутник, коло, овал

2) Демонстрація матеріалу плоских та об'ємних фігур, пояснення вихователя, засвоєння їх назв за допомогою повторення.

Далеко-далеко існувала країна чарівних фігур, де проживало багато неймовірних жителів й називали їх. Об'ємні фігури. Вони існували в мирі та злагоді, поважали один одного, товаришували, але одного разу з'явився злий чаклун, який образив наші фігури і зруйнував їхнє місто. Діти, давайте допоможемо жителям його відновити.

Вихователь: а зараз ми з вами відправимося в казкову країну фігур, а поїдемо ми туди на незвичайному потязі й по дорозі врятуємо жителів цієї країни, які загубилися. А тепер швиденько встали один за одним (вмикається музика) поїхали !!!

Вправа «нічний потяг» з використанням інтерактивного методу «ланцюжок»

Вихователь залишає у різних частинах килимку геометричні фігури, діти домовляються між собою, один бере на себе роль локомотива, інші встають за ним – вони вагони. Таким чином утворюється потяг, який рухається по кімнаті й збирає перешкоди

Вихователь: ви молодці, а тепер нам потрібно повернути загублених жителів на свої місця, але вони не просто знайдуть свою домівку, а покажуть на справжнє перевтілення . Кожен по черзі підходить до дошки й знаходить місце своєї фігури

Вправа «Несподівані картинки» з використанням інтерактивного методу «Синтез ідей»

З зібраних картинок геометричних фігур дітям пропонується скласти тваринку на демонстраційній дошці. Кожен повинен по черзі підійти та прикріпити свою картинку на місце (коло – голова, овал – тулуб, трикутник – хвостик, прямокутник – ніжки)

Вихователь: А тепер давайте позмагаємося й допоможемо відновити будиночки зруйновані чаклуном. Поділилися на дві команди .

Вправа «хмарочоси» з використанням інтерактивного методу «Снігова куля»

Діти об'єднуються у дві команди кожна повинна побудувати свій хмарочос об'ємних фігур, домовившись між собою про черговість дій кожного з команди, щодо викладання будівельного матеріалу. Важливо щоб хмарочос не зруйнувався . Після цього діти розповідають хто саме й яку фігуру використав, а також поррахують скільки цеглинок вони використали щоб побудувати хмарочос.

3) Вихователь: Ви чудово всі впоралися сьогодні, а тепер давайте створимо чарівні квіти , які будуть оберігати чарівні фігури ,щоб наші жителі більше ніколи не губилися .

Вправа «Чарівна квітка» з використанням інтерактивного методу «Асоціативна квітка»

Діти об'єднуються у дві команди кожна команда створює свою «Чарівну квітку» за допомогою карток з зображеннями геометричних фігур та цифр. Одна квітка буде з цифрами , інша з геометричними фігурами. Потім команди міняються місцями.

4)Вихователь: Добре, а тепер подивіться в мене є ось такий мікрофон, ми з вами пограємо в телешоу, я кожному по черзі буду давати мікрофон, а ви говоритимете що вам найбільше запам'яталося .

Заключна частина. Релаксація

7.4. Анкети для роботи з батькам.

Анкета

Особливості поведінки дитини вдома

- 1) Які улюблені ігри у вашої дитини вдома?
- 2) Чим діти люблять гратися на подвір'ї ?
- 3) Як вони поведуть себе на дитячому майданчику ? Чи намагаються взаємодіяти з іншими дітьми ?
- 4) Що ви використовуєте для того щоб зацікавити дитину?
- 5) Як ви проводите вільний час з дітьми?
- 6) Чи займаються діти вдома такою діяльністю: малювання, ліплення, складання мозаїки, конструювання, чи читають вони з вами казки? Якщо так, розкажіть чим саме, що виходить найкраще ?

Анкета

«Ваше ставлення до інклюзивного навчання»

1. Чи знаєте Ви, що таке «інклюзивна освіта»?
 - так;
 - ні.
2. Яке ваше ставлення до інклюзивної освіти?
 - позитивне
 - негативне
 - скоріше негативне
 - скоріше позитивне
3. Як ви вважаєте, чи достатньо умов створив Ваш ЗДО для інклюзивної освіти дітей з особливими освітніми потребами?
 - так;
 - ні;
4. Як ви думаєте, чи вплине спільне проведення дозвілля дітей різних категорій на покращення морального виховання особистості?
 - так;
 - ні.
5. Навчання дітей з особливими освітніми потребами разом з їх здоровими однолітками позитивно вплине на їх розвиток.
 - так;
 - ні

4. Чи маєте ви власні пропозиції для покращення освітнього простору ваших дітей ?

•так;

•ні.

Якщо так, напишіть будь ласка які саме:

РОЗДІЛ VIII. ДЛЯ ВАС, БАТЬКИ!

Будь-яка сім'я мріє про здорову і щасливу дитину. Але, на жаль трапляються випадки, коли народжуються діти з певними вадами. І цей факт пронизує болем серце батьків. А дитина росте замкнутою, самотньою.

Дитинство – безтурботна, щаслива пора. Здебільшого радісна, цікава, сповнена щирих емоцій та яскравих моментів. Але дитинство в усіх різне. Адже наші діти теж відрізняються один від одного. Їм важче спілкуватися, у них майже немає товаришів, вони самотні, відчужені від своїх однолітків і взагалі не знаходять із ними спільної мови. Чому так?

Усе просто: вони особливі. В усіх сенсах. Про це слід пам'ятати. Звертаючись до них, граючи з ними, допомагаючи їм. Їм треба допомагати. Але не всі батьки розуміють, як саме ми можемо зробити життя цих малят кращим, легшим і щасливішим. Щоб вони не відчували відчуження, не почувалися не такими, як усі. Нині таких дітей у світі багато, і всі вони різні.

Кожна родина бажає своїй дитині лише добра, щастя, благополуччя. Серед батьків потрібно проводити роз'яснювальну роботу, а саме:

1. Надавати необхідну інформацію від фахівців про те, як саме вони можуть допомогти своїй малечі з особливостями розвитку, як не нашкодити.
2. Потрібно створювати домашню атмосферу, у якій дитині комфортно, де її люблять і піклуються про неї, де є розуміння, повага й турбота членів родини одне про одного, здатна творити дива.
3. Щоб стати батькам зосереднішими, впевненішими, більш спокійнішими, їм потрібно з'ясувати, як слід виховувати і навчати свою дитину з особливостями в розвитку.

Головна мета – допомогти вашій дитині стати якомога функціональною і дати їй навички, що дозволять безболісно вписатися в соціум. Подолання цієї проблеми – це шлях довжиною в багато років. Треба розглядати проблему як

задачу. Чим раніше ви за неї візьметесь, тим вищі у вашої дитини шанси на повну компенсацію.

Батькам потрібно пам'ятати, що вони привели дітей у світ і тільки вони можуть допомогти їм вийти з того глухого кута в якому вони опинилися. Їм є куди звернутися за допомогою.

Кілька порад, чого робити не потрібно:

- Не чекайте швидких результатів.
- Не розраховуйте на чарівну пігулку. Такої пігулки, на жаль, не існує.
- Не женіться за вмінням читати, писати та рахувати занадто рано... Можливо, мозок дитини ще не здатен на це. Щоб це розуміти, треба допомога досвідчених фахівців. Якщо не здатен не засмучуйтесь, є багато інших речей, які можна розвивати, та допомогти мозку «дозріти».
- Не сподівайтесь тільки на фахівців, треба включатися самим.

Батькам також потрібно пам'ятати. Що поліпшення якості життя їхньої дитини з особливими освітніми потребами залежить ще і від того, як самі батьки будуть піклуватися про себе.

Примірний перелік запитань для батьків, на які вони повинні надати відповідь:

- Звідки Ви отримуєте підтримку і берете сили?
- Як насправді йдуть справи?
- Чи відчуваєте Ви необхідність виплакатися?
- Поскаржитися?
- Викричатися?
- Хотіли б ви отримати допомогу, але не знаєте, до кого звернутися?

Привчайте дітей орієнтуватися на візуальну підтримку, передусім – розклади та правила що дає змогу:

- Розуміти вимоги дорослого; відокремлювати важливу інформацію від несуттєвої.

- Знизити рівень тривожності, отже частоту поведінкових проблем;
- Пояснити, який вид діяльності відбувається в певний період змін; самостійно перейти дитині від одного виду діяльності до іншого, з однієї зони в іншу, повідомляючи куди їй необхідно прямувати після закінчення певної роботи.
- Допомогти зрозуміти, як треба взаємодіяти з іншими людьми, дорослими та однолітками.

Поради батькам

- Не втрачайте дорогоцінний час. Починайте займатися якомога раніше. Не чекайте «з моря погоди». Тут діє принцип, чим раніше, тим краще. Але ніколи не пізно почати втручання. Вірте у свою дитину та себе!
- Ви маєте право, щоб вас розглядали як рівноправного партнера в дошкільному закладі, а потім і в школі при виборі індивідуального плану навчання вашої дитини з урахуванням його індивідуальних потреб.
- Важливим аспектом при виборі дошкільної освіти є: розуміння вами того, чи готова дитина до інклюзії.

8.1. Практичний матеріал для батьків

1. Пальчикові ігри

Гра «Тісто»

Дорослий бере руку дитини, одночасно розминаючи всі пальчики, примовляє;

Тісто місимо, мнемо,
Пирогів напечемо.
Із капустою, грибами,
Пригощайтесь пирогами.

У кінці вірша дорослий складає долоньки дитини разом.

Гра «Білочка»

Дорослий, читаючи вірша, по черзі загинає пальчики на руці дитини, починаючи з великого.

Білка ще й торгує трішки,
Продає вона горішки:
Лисичці – сестричці,
Горобцю, синичці,
Зайчику вухатому,
Кому – у дзьоб,
Кому – у жменю,
Кому – у кишеню.

Гра «Бджілка»

Вирівняти вказівний палець правої руки й робити ним колові рухи. Потім виконати ту саму вправу вказівним пальцем лівої руки, обох рук.

До квіточки лечу –
Дзижчу: «Жу – жу – жу!»
А як звати - не скажу.

Гра «Гусачок»

Дорослий читає віршик та демонструє виконання вправи, а дитина виконує праву разом з ним. Під час вправи лікоть розташований під прямим кутом, а вказівний палець спирається на великий. Усі пальці притиснуті один до одного.

Сірий гусак,
Гордий гусак,
Шию свою витягає
Ось так!

Гра «Дощик»

Дорослий пропонує подушечки однієї руки притиснути до столу. Поперемінно постукувати ними(наче грають на піаніно).

Ходить дощик у таночку,
По травиці стриб та стриб.
Там, де тупне, з – під листочка
Виростає мокрий гриб.

Гра «На морі»

Дорослий бере обидві долоні і з'єднує їх разом(горизонтально, великий палець угорі), долонями виконує хвилеподібні рухи, імітуючи рибку, що пливе, змінюючи напрямок та положення рук.

На морі – морі,
На синім роздоллі
Там щука – риба грала,
Золоте перо мала,
Сама собі дивувала
Що хороше вигравала.

Привітання

Дорослий допомагає дитина великим пальцем по черзі торкатися інших пальців, при цьому промовляючи: «Здрастуй, пальчик вказівний, здрастуй, середній пальчик» та ін.

Стіл

Дорослий допомагає дитині одну руку стиснути в кулачок, накрити кулачок долонею другої руки. Поміняти руки місцями.

Чарівна рукавичка

Для гри необхідно виготовити рукавичку з нашитими на кожному пальці кусочками різноманітної матерії(шовк, шерсть, хутро, велюр), а також можна нашити великі гудзики.

Дорослий одягає рукавичку на свою руку, та пропонує дитині торкнутися її, при цьому коментує: «Хутро м'яке, шерсть колюча, гудзик гладенький».

2. Плани – картки для індивідуальної роботи з дітьми на розвиток уваги та дрібної моторики пальців рук.

План – картка 1.

Вправи на розвиток дрібної моторики пальців рук

- Зібрати розсіпані лічильні палички в коробку.
- «Долоньки на столі» (на рахунок 1-2 розтулити пальці, а топім стулити).
- «Пальчики вітаються» (по черзі з'єднується мізинець з мізинцем та ін.).
- Робота зі шнурівкою.

Розвиток слухової уваги.

- Гра «Хто більше?» (знаходження звуків у назвах предметів за картинкою).
- «Запам'ятай слова» (відтворення слів у заданій послідовності).
- «Скажи, що ти чуєш»(спів пташок, сигнали машин та ін.), склади розповідь за серією сюжетних картинок.

План – карта 2.

Розвиток дрібної моторики пальців рук

- «Чоловічок» (вказівний і середній пальці бігають по столу).
- Гра – забавлянка «Пальчику, пальчику, де ти був».
- Складання фігур із лічильних паличок.
- Плавно вертити олівець великим і вказівним пальцями.
- «Що переплутав художник?»
- «Що зайве в цьому ряді?»

Розвиток слухової уваги

- Гра «Хто більше?»(знаходження звуків у назвах предметів на картинці),
- Гра «Телеграф» (навчання складового аналізу слів),
- Придумай веселу розповідь за серією картинок.

План – картка 3.

Розвиток дрібної моторики пальців рук

- «Коза» (вказівний палець і мізинець правої руки витягнути).
- «Зайці» (витягнути вгору вказівний і середній пальці, а великий, безіменний і мізинець з'єднати).
- «Жук»(пальчики в кулак, вказівний і мізинець розведені в сторони, ворухити ними).
- Складання фігурок з лічильних паличок.

Розвиток слухової уваги

- Пригадати персонажів казки «Колобок» і назвати їх.
- Гра «Назви будь -яке слово».
- Д/гра «Дитячий світ»(назвати слова, що означають лише іграшки).
- Придумати розповідь за серією сюжетних картинок.

План – картка 4.

Розвиток дрібної моторики

- «Бджола»(вказівним пальцем правої руки робити колові рухи).
- «Замок» (з'єднати долоні потім з'єднати в замок).
- «Окуляри»(з'єднати великій і вказівний пальці обох рук і піднести до очей).
- Робота з мозаїкою.
- Із заплющеними очима пальчиками впізнати іграшку.

Розвиток слухової уваги

- Назвати, які звуки чуємо в природі(шумить вітер, тече вода тощо).
- Д/гра «Зоопарк».
- Робота із загадками.

План – картка 5.

Розвиток дрібної моторики рук

- «Ромашка»(з'єднати руки низом долонь і розвести пальці).
- «Тюльпан»(з'єднані руки відтворюють голівку квітки).
- «Півник» (вказівний палець спирається на великий, решта пальців розчепірити в сторони і підняти вгору).
- Допомогти мурашці потрапити до своєї нірки.
- Притиснути всіма пальчиками гречану крупу і покатати по столу.

Розвиток слухової уваги

- Самостійне визначення, як звучать слова на предметних картинках.
- Гра «Звуки переплуталися»(діти шукають помилку у віршах.,
- На робочих аркушах з'єднати короткі слова і заховати їх у коло, а довгі – з'єднати лініями.

3. Ігри та вправи з піском

Вправа «Знайомство з піском»

Мета: психологічне розвантаження, сенсорний розвиток.

Дитина торкається піску по черзі пальцями спочатку однієї руки, потім – другої, потім всіма пальцями одночасно. Дитина легко, а потім сильно стискає кулачки з піском, потім повільно висипає в пісочницю.

Дитина торкається піску всією долонькою – внутрішньою, потім тильною.

Дитина перетирає пісок між пальцям, долонями. Можна потім заховати у піску іграшку.

Вправа «Пісочний дощик»

Мета: вправляти у регулюванні м'язового напруження. Сприяти розслабленню м'язів рук дитини.

Піскунчик пропонує дітям подивитися та влаштувати справжній пісочний дощик, де кожна краплинка – маленька піщинка.

Дитина заплющує очі і кладе на пісок долоню із розведеними пальчиками, дорослий сипле пісок на який – небудь палець, дитина називає цей палець. Потім вони міняються ролями.

Вправа «Піщані візерунки»

Мета: закріплення знань про геометричні фігури, вправляти у створенні різноманітних візерунків.

Дитині пропонують пальцем, ребром долоні. Пензликом намалювати різні геометричні фігури та створити різноманітні візерунки. Також дитині можна запропонувати зобразити на піску шляхом викладання в заданій послідовності предметів, наприклад камінчиків, жолудів великих гудзиків, та ін.

Гра «Пісочний будиночок»

Мета: налагоджування контакту з дитиною, розвиток просторових уявлень, слухової і зорової пам'яті.

Вихователь залучити дитину зводити пісочний будинок на верхні піску. Дитина може самостійно обрати необхідний будівельний матеріал (гілочки, камінці, елементи конструктора). А потім вихователь пропонує посилити кость в цьому будинку.

Гра «Кольоровий місточок»

Мета: налагодження взаємодії з дитиною, розвиток тактильної чуттєвості, психоемоційне розвантаження. Вихователь пропонує дитині викласти з різних кольорових камінців на піску місток і «походити» на ньому за допомогою своїх пальчиків, перебираючи ними (краще промовляти дії: «Вперед», «Назад», «Розвертаємось»).

Вправа «Пісочний лабіринт»

Мета: розвиток сенсорної сфери дитини, уваги.

Вихователь пропонує дитині відправитись у подорож пісочним лабіринтом, який він викладає з камінців заздалегідь. За необхідності дорослий допомагає дитині «пройти» цей лабіринт по піску пальчиками (направляє своїми руками та промовляє напрямки руху).

Гра «Пісочне сонечко»

Мета: встановлення контакту з дитиною, розвиток уяви, сенсорної сфери дитини, психоемоційне розвантаження.

Вихователь пропонує дитині намалювати пальчиками на піску коло, а потім «домалювати» сонечко за допомогою підручних матеріалів (за допомогою камінців дитина разом з дорослим викладає оченята у сонечка, паличками – його промінчики).

Вправа «Знайди іграшку»

Мета: розвиток сенсорної сфери дитини, взаємодія з дорослими.

Вихователь заздалегідь ховає в піку маленьку іграшку. А потім пропонує дитині ручками пошукати скарб в пісочниці (дитини шукає ручками іграшку).

Гра «Пісочна квітка»

Мета: розвиток уяви, мовлення, сенсорної сфери.

Вихователь пропонує дитині викласти на піску пісочну квітку. Для цього використовують заздалегідь виготовлені з різнокольорового картону пелюстки. Дитина й дорослий разом викладають пелюстки, промовляючи колір кожної з них.

4. Ігри з розвитку розумових здібностей дитини.

Гра «Слухняні прапорці»

Мета: вчити дітей порівнювати предмети за кольором. Встановлювати їх подібність та відмінність, розвивати увагу та зосередженість. Виховувати вміння поводитися в колективі.

Обладнання: прапорці чотирьох основних кольорів.

Музична гра «Ведмедик іде в гості»

Мета: розвивати загальну моторику, вчити дітей спілкуватись

Обладнання: іграшковий ведмедик.

Гра «Колобок»

Мета: вчити дітей вибирати предмети двох заданих форм з чотирьох запропонованих, закріпити вміння співвідносити різноманітні предмети за формою. Формувати навички виконання завдання спільно з іншими дітьми. Виховувати доброзичливі почуття.

Обладнання: рамки-втулки з формами: круг та квадрат. Круг та трикутник, круг та прямокутник, трикутник та прямокутник, іграшка Колобка.

Гра «Хто перший»

Мета: учити дітей збирати пірамідку з 4 – 5 кілець однакового кольору, які послідовно зменшуються в розмірі, розвивати моторику, увагу під час підбирання предметів в порядку їх зменшення. Виховувати посидючість.

Обладнання: однокольорова пірамідка, можна проводити гру індивідуально.

Гра «Покажи та розкажи»

Мета: розвивати мовленнєві навички дітей, увагу, сприйняття, виховувати посидючість.

Обладнання: картинки із зображенням різних предметів (кубик, зайчик, курчатко, пірамідка, м'яч).

Гра «Збери намисто»

Мета: учити дитину чергувати предмети за формою, знаходити однакові предмети серед схожих, розвивати увагу та спостережливість.

Обладнання: 4 круглі та квадратні намистинки, стрічки для нанизування.

Гра «Де заховалась іграшка»

Мета: учити дитину групувати предмети певного кольору. Розвивати вміння узагальнювати предмети за ознакою кольору, виховувати дбайливе ставлення до іграшок.

Обладнання: іграшки одного кольору- прапорці, стрічки, м'ячі.

Гра «Одягни ляльку»

Мета: ознайомити дітей з величиною предметів, порівнюючи між собою однотипні предмети різних розмірів, закріпити поняття «одяг», розвивати мислення, виховувати почуття взаємоповаги.

Обладнання: дві ляльки (велика і маленька), 2 комплекти одягу для ляльок.

Гра «Парні картинки»

Мета: розвиток сприйняття, уваги та уміння порівнювати предмети, зображені на малюнку.

Обладнання: два комплекти однакових карток із зображенням предметів одного виду (одяг, посуд тощо).

Гра «Склади малюнок»

Мета: розвивати сприйняття уваги, мовлення, уміння складати цілий предмет з двох частин.

Обладнання: предметні картинки, розрізані на дві частини.

Гра на ритмізацію «Хто іде?»

Дитина кладе руки на стіл і разом з вихователем відтворює ритмічні рухи героїв: легкі та швидкі рухи пальців – біжить лисичка, повільно та легкі постукування – йде ведмідь, корова.

Гра на ритмізацію «Дзвіночки»

Діти кладуть руки на стіл і разом із вихователем і ритмічними рухами відображають пальчиками дзвін дзвіночків: тихі та повільні рухи пальцями – дзвенять дзвіночки, коли бабуся , дівчинка спить(казка «Солом'яний бичок», «Три ведмеді»), голосні та швидкі постукування - бабуся, дівчинка прокинулась.

ВИСНОВКИ

Таким чином, інклюзія – це не лише можливість перебувати в певному навчальному закладі. Вона також передбачає спеціальну організацію навчального процесу й надання підтримки дітям з особливими освітніми потребами в умовах звичайного дошкільного закладу.

Саме таку роль відіграє дошкільня, допомагає у формуванні особистості. В цей час закладаються навички майбутньої навчальної діяльності дітей, а це дасть змогу краще адаптуватися до шкільного життя.

Навчання і виховання в інклюзивних групах на самперед передбачає застосування індивідуальних, групових форм роботи, діти вчаться спілкуватися один з одним.

Свою роботу ми зосереджуємо на розвиток сильних якостей і талантів дітей, а не на їх проблемах.

Малюків просто треба любити!

« Ми такі, як усі, в світ прийшли для життя,

Ми так само всі послані Богом.

Ми маленькі та віримо в краще буття

І шукаємо до щастя дорогу...»

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Вайнер Л.А. Практическое руководство для родителей, членов семьи и учителей. Кн. 1 / Фред Р. Волкмар, Лиза А. Вайзнер ; пер. с англ. Б. Зуева, А. Чечиной, И. Дергачевой и др. — Екатеринбург : Рама Паблишинг, 2014. — 224 с.
2. Герасимчук О., Якщо ваші діти особливі/ О.Гересимчук, Головашенко Н. // Дошкільне виховання. – 2020.– №12.– С.10-13.
3. Дичківська І. Інклюзивна практика в дитсадку: організаційна модель / І.Дичківська //Дошкільне виховання. – 2014.– № 2.– С. 5-6.
4. Душка А.Л. Дитина з розладами аутистичного спектра / А. Л. Душка. – Київ : Літера ЛТД, 2019. – 32 с. – (Інклюзивне навчання).
5. Іванюк О. Організація єдиного інклюзивного освітнього простору : досвід Святошинського району міста Києва / О. Іванюк, В. Бобир // Дошкільне виховання. - 2018. - № 10. - С. 10-15.
6. Інструктивно – методичні рекомендації щодо організації інклюзивних груп у ЗДО [Електронний ресурс]: Лист МОН України 13.11.2018р. № 1/9 - 961. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/list-mon-shodo-organizaciyi-diyalnosti-inklyuzivnih-grup-v-zakladah-doshkilnoyi-osviti>
7. Колупаєва А.А. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі / А.А.Колупаєва, О.М.Таран-ченко. – Київ : Літера ЛТД, 2019. – 112 с. – (Інклюзивне навчання).
8. Кравченко Г.Ю. Інклюзивна освіта в ДНЗ/ Г. Ю. Кравченко, Г. О. Сіліна. — Х.: Вид-во «Ранок», 2014. — 176 с. — (Серія «Сучасна до-шкільна освіта»)
9. Нігасіда Н. Чому я стрибаю / Наокі Нігасіда. – BookChef, 2021. – 180 с.
10. Примірне положення про Команду психолого – педагогічного супроводу дитини з ООП в закладі дошкільної освіти [Електронний ресурс]: Наказ МОН України 08.06.2018 р. №609. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0609729-18#Text>
- 11.Рекомендації щодо створення інклюзивного освітнього середовища. [Електронний ресурс] Лист МОН України від 25.06.2020р. №1/9 – 348. – Режим

доступу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-stvorennya-inklyuzivnogo-osvitnogo-seredovisha-v-zakladah-doshkilnoyi-osviti>

12. Скрипник Т. Інклюзивне освітнє середовище. Підтримка дітей з аутизмом у ЗДО / Т.Скрипник // Дошкільне виховання. – 2019 №7. – С. 7-11.

13. Скрипник Т. Соціальний розвиток дітей інклюзивної групи. Використання технології "Класний менеджмент" / Т. Скрипник // Дошкільне виховання .- 2020 .- № 12 .- С. 3-7.

14. Трубіцина Ю. Розуміння інклюзії - рівність прав : заняття з елементами тренінгу : робота з батьками / Ю. Трубіцина // Психолог (Шкільний світ). - 2018. - № 13-14. - С. 64-69.

15. Янушко О. Ігри з аутичною дитиною / Олена Янушко. – Теревинф, 2020. – 136с.

16. Ярмола Н.А. Діти дощу. Діти з розладами аутичного спектра / Н.А. Ярмола. – Х.: Вид-во «Ранок», 2019. — 32 с.

